

Apoteksbolagets läkemedelsstatistik

Ingegerd Agenäs

Apoteksbolaget redovisar genom mätningar av försäljning och förskrivning av läkemedel hur läkemedelsanvändningen ser ut och förändras. Redovisningen görs för att t ex finansiärer, myndigheter och läkemedelskommittéer skall kunna avläsa hur terapirekommendationer och läkemedelskommittérekommendationer följs, vilka läkemedel som förorsakar kostnadsökningar, hur stor användningen är av läkemedel för vilka det rapporteras biverkningar och mycket annat.

Ingegerd Agenäs är apotekare vid Apoteksbolagets farmaceutiska sektor.

Varför mäter vi läkemedelsanvändningen?

Apoteksbolaget skall enligt sitt uppdrag gentemot ägaren – staten redovisa hur läkemedelsanvändningen ser ut i riket. Underlaget för denna redovisning hämtas huvudsakligen i den löpande verksamheten och samordnas i ett gemensamt statistiksystem.

Vilka mått används?

Klassificeringssystemet för läkemedel kalls ATC (Anatomical Therapeutical Chemical). Utöver sedvanliga måttenheter (pengar, antal recipe) förekommer också måttenheten definierade dygnsdoser (DDD) som skapats för att möjliggöra jämförelser av läkemedel med jämförbar verkan. Relaterat till befolkningen och tiden (DDD/1000 inv/dag) kan sådana data användas för jämförelser över tiden och mellan geografiska områden.

ATC och DDD används internationellt bl a inom WHO, OECD och EG.

Hur mäts läkemedelsanvändningen?

Figur 1 visar läkemedelsflödet och mätställena för Apoteksbolagets läkemedelsstatistik.

1. Den totala försäljningen av läkemedel följs med hjälp av uppgifter om det enskilda apotekets inköp av läkemedel från partihandeln. Eftersom det är en totalregistrering där returnerade varor dras från inköpen, motsvarar statistiken apotekets totala verkliga försäljning. Uppgifterna om inleveranserna kan med utgångspunkt från enskilda apotek summeras till önskad gruppering av apotek, exempelvis riket och län.

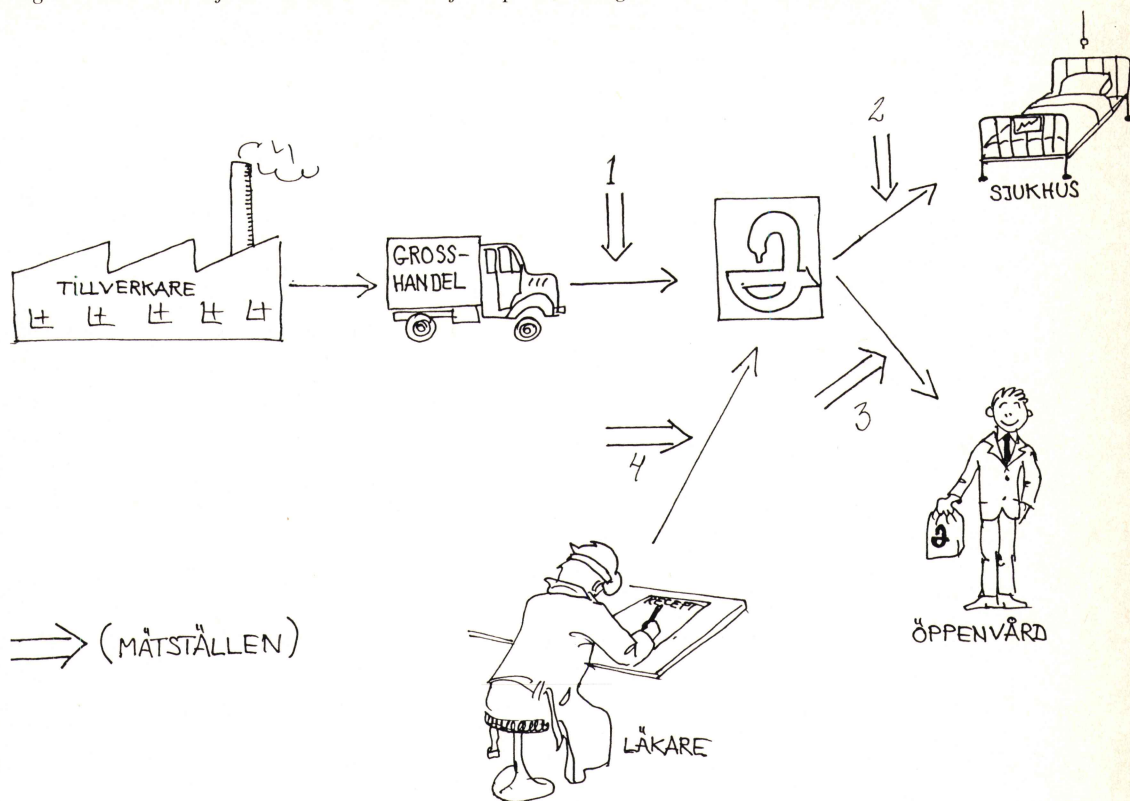
2. Läkemedelsförsäljningen till den slutna vården redovisas utifrån uppgifter ur Apoteksbolagets sjukhusfaktureringsystem. Den redovisas för avdelning, klinik och sjukhus.

3. Den totala försäljningen av läkemedel i öppen vård kan räknas fram genom att man från totalförsäljningen drar försäljningen till sjukhus. Sådana beräkningar redovisas inte. Däremot redovisas den del av öppenvårdsförsäljningen som sker inom ramen för läkemedelsförmånen. Uppgifterna kommer från Apoteksbolagets receptundersökning. Receptundersökningen som löper kontinuerligt sedan 1974 bygger på ett stickprov omfattande 1/25 av recepten expedierade på apotek. Förutom uppgifter om sålda läkemedel innefattar statistiken uppgifter om patientens kön och ålder.

4. Förskrivningen av läkemedel i öppen vård följs sedan oktober 1978 genom den sk "Diagnos-Receptundersökningen" vilken genomförs i samarbete mellan Sveriges Läkarförbund, Läkemedelsverket, Läkemedelsstatistik AB och Apoteksbolaget AB. Ett löpande statistiskt urval av läkare kompletterar under en vecka kopior av sina recept med uppgifter om den dia-

Statistiken ger en beskrivning av hur läkemedelsanvändningen ser ut och förändras. Den mäts i kronor, antal recipe och DDD

Figur 1. Läkemedelsflödet och mätställena för Apoteksbolagets läkemedelsstatistik.

gnos eller det symptom som föranlett förskrivningen.

Undersökningen ger bl a kännedom om läkemedlens diagnosprofil.

Lokal receptundersökning

Utöver dessa kontinuerligt pågående studier finns möjlighet till specialstudier. Viktigast är möjligheten för förskrivare att få information om sin egen eller en grupp läkares förskrivning (lokal receptundersökning). När sådan information efterfrågas genomförs studien prospektivt under några månader. En särskild kod för förskrivare/grupp av förskrivare registreras i samband med receptexpeditionen och ger möjlighet till samma typ av redovisningar som receptundersökningen. Resultatet av sådana undersökningar tillställs bara de lokala beställarna. Nyckeln till koderna förvaras lokalt.

Användning

Den här statistiken används för att ge en beskrivning av hur läkemedelsanvändningen ser ut och förändras.

Den kan ge svar på vilka patienter som använder vilka läkemedel; vilka läkemedel det är som förorsakar ökningen i läkemedelskostnaderna; hur användningsmönstret ser ut i olika delar av landet; hur läkemedelskommittéerna lyckas med sina rekommendationslistor, och hur myndigheter lyckas med sina terapirekommendationer. Den ger nämnare i det bråk där biverkningsrapporterna är täljare. Den ger däremot *inte* någon bild av om läkemedelsanvändningen är bra eller dålig. För det krävs kunskap om sjukdomsförekomst och behandlingsmål. Men den kan vara till hjälp vid prioritering av vilka terapier och/eller förskrivningsmönster som behöver utredas. Har man tydliga mål uppsatta kan man också med statistikens hjälp avläsa måluppfyllelsen.

Prioriterade områden för fördjupade studier bör vara de som berör stora patientgrupper och/eller där stora terapiförändringar sker. Ett annat viktigt område är utvecklingen av den lokala förskrivningsstatistiken som ett hjälpmedel för förskrivares terapeutiska själv-rannsakan.